

Pensionsmyndigheten
Box 38190
100 64 Stockholm

Datum 2011-04-07
Dnr 32-2010-0241

Pensionsmyndighetens årsredovisning - Inkomstpension

Riksrevisionen har granskat Pensionsmyndighetens årsredovisning, daterad 2011-02-16. Syftet har varit att bedöma om årsredovisningen är rättvisande.

Riksrevisionen vill efter granskningen av årsredovisningen och avlämnandet av revisionsberättelse fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående.

Riksrevisionen önskar information senast 2011-05-06 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Sammanfattning

Riksrevisionen har anlitat Ernst & Young AB som biträde för revision av redovisning av inkomstpension. Ernst & Young har avrapporterat granskningen till Riksrevisionen. Denna avrapportering återfinns i bilaga till denna rapport.

Riksrevisionens sammanfattande bedömning är att beräkningarna i allt väsentligt är korrekta. Det har dock noterats ett antal brister under revisionen, t ex avseende kvalitetssäkring av beräkning av pensionsskuld för tilläggspension. Bristerna kan sammanfattas i att de avser otydlighet i rutiner och kontroller samt bristande dokumentation som syftar till att säkerställa att de beräknade och redovisade uppgifterna avseende inkomstpension är korrekta.

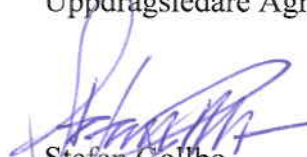
Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar att Pensionsmyndigheten går igenom och uppdaterar rutiner och kontroller avseende indata och beräkningar på ett sådant sätt att myndighetens ledning och de direkt ansvariga

skapar tydliga förutsättningar för hur beräkningar och redovisade uppgifter säkerställs och dokumenteras. I detta arbete bör denna rapport med bilaga kunna utgöra en utgångspunkt.

Ansvarig revisor Stefan Gollbo har beslutat i detta ärende.
Uppdragsledare Agneta Bergman har varit föredragande.

Stefan Gollbo

Agneta Bergman

Bilaga:

Pensionsmyndighetens årsredovisning – Inkomstpension,
Ernst & Young AB 2011-03-23

Kopia för kännedom:

Regeringen
Socialdepartementet
Finansdepartementet (budgetavdelningen)

Pensionsmyndighetens årsredovisning Inkomstpension

2011-03-23

Albert Bergendal
2011-03-23

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Genomförd granskning	1
3	Sammanfattning	1
4	Utförd granskning	3
4.1	Kontroll av underlag.....	3
4.2	Pensionsskulden	4
4.3	Tilläggs pension aktiva, pensionsmodellen.....	6
4.4	Tillgångar, avgiftstillgången	7
5	Balansåret för 2012.....	8
6	Övriga noter	9
7	Övrigt.....	9

BILAGOR

- A Beräkningsfaktorer, Pensionsmyndigheten
- B Utsökningskriterier för stickprov

1 Inledning

Ernst & Youngs uppdrag är i enlighet med avrop på ramavtal daterat 2011-01-31 att bidra med aktuariellt stöd till Riksrevisionen avseende revision av Pensionsmyndighetens redovisning av inkomst- och tilläggspensionens ställning och utveckling samt hur detta återges i årsredovisningen.

Uppdraget har haft som mål att säkerställa att beräkningarna av åtagandet för inkomst- och tilläggspensionen och den så kallade avgiftstillgången skett i enlighet med gällande lag och förordningar. I granskningen har även ingått att granska de beräkningsfaktorer som tagits fram av Pensionsmyndigheten under hösten 2010 (arvsvinstfaktorer, delningstal, förvaltningskostnadsfaktor, inkomstindex samt balansindex).

2 Genomförd granskning

Vi har erhållit material från Pensionsmyndigheten samt haft ett flertal möten med Gudrun Ehnsson (enhetschef), Elin Berglöf, Stefan Granbom, Danne Mikula och Elisa Baroni.

Genom det materialet som vi erhållit har vi kunnat återskapa samt verifiera stora delar av underlag och genomförda beräkningar. Vidare har vi stämt av formler för beräkningarna mot propositioner och förordningar.

Ingen kontroll av processen för framtagande av data från STORE har genomförts inom ramen för denna granskning. Vi har dock gått igenom de två beställningsformulär som skickats till förvaltningen (Försäkringskassan) av STORE inför utsökningen av underlaget och beräkningarna mot förordning (2002:780) om beräkning av balanstal.

3 Sammanfattning

Kontroller avseende indata från STORE

Pensionsmyndigheten saknar dokumentation över vilka kontroller som ska genomföras på det underlag som erhålls från STORE. Vi har i årets granskning noterat att färre kontroller på indata gjorts än föregående år.

Vi rekommenderar att Pensionsmyndigheten dokumenterar de kontroller och granskningsåtgärder som ska genomföras. Detta för att säkerställa att tillräckliga kontroller på underlagets korrekthet genomförs. Vidare bör Pensionsmyndigheten överväga om det är tillräcklig kontroll av underlaget att enbart göra jämförelse mot föregående periods indata eller om ytterligare kontroller bör införas.

Kontroller vid upprättande av noter

Dokumentationen över processen av arbetet med att upprätta noterna till årsredovisningen är begränsad och finns enbart i aktuella beräkningsmallar i Excel, med undantag för Not L tabell C.

Vi rekommenderar Pensionsmyndigheten att överväga om dokumentationen över beräkningsprocessen är tillräcklig för att säkerställa att inget personberoende föreligger. Vi noterar även att dokumentationen angående beräkningarna i Not L, tabell C behöver uppdateras då beräkningsmallen genomgått en större omstrukturering. Vidare har vi noterat att dokumentationen innehåller felaktiga formler, men att beräkningarna i övrigt utförts korrekt.

Beräkning av skuld för tilläggspension aktiva

I årets beräkning för aktiva med tilläggspension har en nyutvecklad modell använts. Vi har noterat att en återkommande revisionssynpunkt i tidigare revisionsrapporter har varit att det föreligger ett stort personberoende för denna beräkning, vilket myndigheten nu till viss del åtgärdat genom rekrytering.

Vi bedömer dock att det fortsatt föreligger ett personberoende av modellen och vi rekommenderar att arbetet med dokumentationen som påbörjats prioriteras framgent. Vidare finner vi att det något anmärkningsvärt att Pensionsmyndigheten så sent utvecklat den nya pensionsmodellen, vilket har gjort att utvecklingen av modellen i slutskedet skett under stark tidspress, och att resultat från modellen använts skarpt per 2010-12-31 trots att modellen inte fullt ut varit kvalitetssäkrad och dokumenterad.

Vi rekommenderar även att Pensionsmyndigheten fastställer och dokumenterar den metodik som används för att skatta senaste årets intjänade pensionsrätter, vilka framgår i Nol L tabell A.

Dokumentation av utförda kontroller

Enligt uppgift från Pensionsmyndigheten granskas varje not och dess beräkningar av en oberoende granskare när den har tagits fram. Det finns dock ingen dokumentation som bekräftar att detta genomförts.

Vi rekommenderar att Pensionsmyndigheten inrättar ett "sign off"-dokument där det klart framgår att varje not är granskad samt av vem och när.

Kontrollberäkning av utbetalningstid

Vi rekommenderar Pensionsmyndigheten att fortsätta genomföra kontrollberäkningen för utbetalningstiden, samt även införa en liknande beräkning av inbetalningstiden. Detta eftersom de har en central roll i beräkningen av avgiftstillgången.

Ifall kontrollerna inte genomförs innebär det indirekt att myndigheten bedömer det vara helt osannolikt att något skulle kunna gå fel i beräkningen genomförd av STORE. Vidare torde en genomgång av beräkningarna, som kontrollen innebär, kunna ge information om anledningar till förändringen av intjänandetid och utbetalningstid.

Sammanfattande bedömning

Slutligen, genom vår granskning och genomgång av beräkningarna känner vi oss komfortabla med beräkningarna. Det som för oss föranleder en viss oro är dock beräkningen av tilläggspensionsskulden för aktiva som beräknas i den nyutvecklade pensionsmodellen. I och med den tidsbrist som förekom i samband med utvecklingen av modellen samt bristande dokumentationen har vi inte i önskad mån kunnat granska och verifiera beräknad skuld varför en viss osäkerhet från vår sida kvarstår.

4 Utförd granskning

4.1 Kontroll av underlag

Underlag till beräkningarna kommer från Försäkringskassan och databasen STORE. Varje år skickar Pensionsmyndigheten en beställning av vilket material och beräkningar de önskar erhålla från STORE. Vi har stämt av beställningarna mot SFS 2002:780. Underlaget levereras i två delar, utbetalningsfilen (december år t) och intjänandefilen (februari åt t+1).

Pensionsmyndigheten kontrollerar det erhållna underlaget genom att rimlighetsbedöma det mot tidigare års data. På detta vis säkerställs att förväntade trender och värden följer en rimlig utveckling gentemot tidigare år. Vi har tagit del av kontrollarken samt gjort stickvisa utsökningar på grundunderlaget från STORE utan funna misstämmer. I de fall där vi avvikande mönster förekommit har dessa tagits upp med berörd på Pensionsmyndigheten som kunnat förklara avvikelsen.

Intjänandefilen, där alla som har tjänat in allmän pension i Sverige och fortfarande lever ingår, uppgår aktuellt år till 6 137 524 stycken aktiva samt 873 548 pensionärer födda 1938 eller senare. För att bedöma rimligheten har vi efterfrågat och erhållit motsvarande antal från premiepensionsregistret (PLUTO). Dessutom jämförs antalet mot befolkningsuppgifter från SCB per 2010-12-31.

Källa	Aktiva	Pensionärer (1938<)
Intjänandefilen	6 137 524	873 548
Premiepensionsregistret	6 140 171	777 438
SCB	5 628 395	793 619

Det återfinns 2 647 färre aktiva samt 96 110 fler pensionärer i intjänandefilen än i premiepensionsregistret. För de aktiva erhålls viss komfort till skillnad från den stora differensen angående pensionärerna. Enligt Pensionsmyndigheten är differensen bland pensionärer en känd skillnad som är mer eller mindre konstant månadsvis.

Anledningen tros vara att premiepensionen är en mycket liten del för nuvarande pensionärer och därför "glöms" bort att ansökas om. Vidare kan viss differens bero på det faktum att man inte kunde tjäna premiepensionsrätter förrän 1995 vilket gör det möjligt att man kan vara berättigad till inkomstpension men inte premiepension.

Bedömning och rekommendation

I vår granskning har vi inte gjort några kontroller på underlaget utöver de redan genomförda av Pensionsmyndigheten, förutom ovanstående rimlighetskontroller av antalet i intjänandefilen. Vår slutsats är att vi inte har funnit något som föranleder oss att tro att utsökningen av data från STORE avviker mot tidigare års utsökningar.

I granskningen av underlaget har vi dock noterat att färre kontroller av erhållit data från STORE har genomförts i år än tidigare år. Exempelvis har ingen analys uppdelad per kohort genomförts för utbetalningsdata detta år. Anledningen är att Pensionsmyndigheten upplevt dessa kontroller omotiverade då inga ändringar i formlerna har genomförts samt att många av kontrollerna analyserar samma sak.

Vi rekommenderar att de kontroller av indata som Pensionsmyndigheten bedömer behöver göras för att kontrollera underlagets korrekthet dokumenteras. Detta för att

minimera risken att kontroller glöms bort, speciellt då mycket av arbetet görs på samma sätt som föregående år.

4.2 Pensionsskulden

Pensionsskulden i pensionssystemet delas upp på aktiva respektive pensionärer samt på inkomstpension respektive tilläggs pension. I årsredovisningen presenteras årets beräknade skuld under not L. Pensionsskuldberäkningen ska följa regeringens proposition 2000/01:70 Automatisk balansering av ålderspensionssystemet.

I not L, tabell A-C, görs även så kallade retrospektiva analyser som redogör hur de olika delarna av pensionsskulden under året gått från ingående balans (IB) till utgående balans (UB).

	Aktiva	Pensionärer	Summa
Inkomstpension	4 286 921	623 627	4 910 548
Tilläggs pension	511 476	1 944 686	2 456 162
Summa	4 798 397	2 568 313	7 366 710
Från Not L			

Skuld inkomstpension aktiva

Förenklat kan man uttrycka denna skuld som summan av pensionsbehållningarna (PBH) i de orange kuverten som skickas ut årligen.

Vi har oberoende summerat skulden för de aktiva från underlaget som erhållits från STORE utan differens samt även kontrollerat rimligheten i Pensionsmyndighetens retrospektiva analys, bland annat genom att göra oberoende utsökningar som verifikation av olika poster i tabellen.

På grund av den administrativa eftersläpning som föreligger med pensionsrätter, det vill säga att pensionsrätterna först tilldelas ett årsskifte efter att de tjänats in, läggs en skattning av aktuellt års intjänande pensionsrätter till skulden för aktiva (i år läggs skattning av pensionsrätter för intjänandeår 2010 till). En justering görs kommande år mot det faktiska utfallet, vilket framgår i tabell A i not L.

Vi har tagit del av den skattningsmodell för pensionsrätter som använts för att skatta intjänade pensionsrätter 2010. Då ingen dokumentation av skattningsprocessen finns, varken i beräkningsarket eller separat, har vi fått modellen muntligen beskriven för oss. Resultatet av skattningen följer den nivå man skulle förvänta sig för att följa utvecklingen från tidigare år. Vi noterar även att det är första gången som den nya skattningsmetoden används, då skattningen tidigare togs fram från den så kallade gamla pensionsmodellen.

Kontrollberäkning

Vid varje årsskifte genomförs en årsräkning av PBH för aktiva inom inkomstpensionssystemet. I årsräkningen läggs nya pensionsrätter till, arvsvinster fördelas, en indexering genomförs samt ett avdrag för förvaltningskostnad tas. I vilken ordning som beräkningen ska genomföras framgår i Regeringens proposition 1997/98:151 Del 1, kap 17.5.

Vi har för att verifiera att årsräkningen utförts med korrekta beräkningsfaktorer samt i enlighet med propositionen efterfrågat och erhållit ett stickprov omfattande 15

stycken, av oss slumpvis utvalda, aktiva intjänare ur intjänandefilen (se bilaga B). I tabellen nedan framgår att vi med mycket liten differens lyckats att återskapa omräkningen genom att tillämpa de beräkningsfaktorer som vi tidigare erhållit och granskat samt efterföljande av ovan nämnd proposition. En total differens om 8 kr (0,00 %) erhöles vilket är acceptabelt givet vald metod och erhållet data.

Antal	PBH*	PBH EY	Diff, kr	Diff, %
15	17 782 210	17 782 218	(8)	0,00%

*Pensionsbehållning utgående 2010-12-31

Utöver de individuella stickproven har vi även granskat årsomräkningen på ett mer aggregerat sätt genom att få intjänandefilen fördelad per åldersgrupper. Med detta angreppssätt har vi överslagsmässigt kunnat se rimligheten i beräkningarna för samtliga de drygt 6 miljoner aktiva spararna i inkomstpensionssystemet. Som tabellen nedan visar erhöles bara mindre differenser vilket man måste se som acceptabelt givet erhållet data och använd metod.

	Inkomstpensionsrätt	Arvsvinst	Indexering	Förvaltningskostnad	PBH UB
EY	192 281 054 862	13 101 734 580	- 115 021 712 926	- 1 405 213 946	4 095 474 256 282
Pensionsmyndigheten	192 807 724 784	13 046 449 568	- 114 003 247 598	- 1 403 726 590	4 091 105 351 237
Diff, %	-0,27%	0,42%	0,89%	0,11%	0,11%

Skuld tilläggspension aktiva

I och med att skulden är förmånsbaserad och beror på den framtida intjäningen för personerna fram till 65 års ålder måste skuldberäkningen ske prospektivt. Detta görs i år i en nyutvecklad pensionsmodell som beskrivs separat, se kapitel 4.3.

Skuld pensionärer (inkomstpension + tilläggspension)

Skulden för pensionärerna ska, enligt SFS 2002:780, beräknas som pensionsutbetalningarna i december år t (i år t=2010) multiplicerat med ett treårigt snitt av de ekonomiska delningstalen. Beräkningsformeln för de ekonomiska delningstalen finns fastställt i samma förordning.

Vi har utifrån erhållet underlag från STORE helt oberoende återskapat beräkningen av pensionsskulden för pensionärerna utan differens.

	EY	fr Not L
Inkomstpension	623 626 593 122	623 627 000 000
Tilläggspension	1 944 685 801 685	1 944 686 000 000
Summa	2 568 312 394 807	2 568 313 000 000

Pensionsmyndigheten har tagit fram en dokumentation om hur tabell C ska tas fram och beräknas. Vi noterar dock att beräkningsarket har strukturerats om sedan den senaste versionen av dokumentationen. Vi har även noterat vissa formelskillnader som misstämmer mellan dokumentation och beräkning. Dessa differenser har vi gått igenom och tillsammans med Pensionsmyndigheten fastställt att beräkningen är korrekt, men dokumentationen felaktig.

Kontrollberäkning

Även för pensionärer görs en årlig omräkning av utbetalt belopp. Vi har efterfrågat och erhållit 7 stycken slumpvis (se bilaga B) utvalda pensionärer från intjänandefilen för vilka vi oberoende har återskapat årsomräkningen. Av de 7 pensionärerna kunde endast 6 stycken efterräknas. Vid efterräkningen gav nämligen den sjunde personen

en stor differens. Vid närmare kontroll visade det sig att personen under året gjort en civilstatusförändring samt även att personen hade rätt till så kallat garantitillägg och inte heller fullt intjänande vilket komplicerar årsräkningen (förklaring enligt Gudrun Ehnsson). Vi har efterfrågat, men ännu inte erhållit den utförligare informationen som krävs för att efterräkna årsräkningen.

Antal	Utb IP+TP	Utb IP+TP	Diff, kr	Diff, %
6	554 220	554 210	10	0,00%

Bedömning och rekommendation

Vi har inte funnit något som tyder på att pensionsskultsberäkningen inte skulle vara utförd i enlighet med gällande regler, exkluderat beräkningen angående tilläggspension för aktiva som behandlas nedan (se kapitel 4.3).

Vi rekommenderar Pensionsmyndigheten att överväga ifall processen för framtagandet av noten behöver förstärkas för att allt eventuellt personberoende ska elimineras. Under revisionen har vi noterat att mycket av jobbet görs med utgångspunkt hur man gjorde föregående år.

Angående den dokumentation om not L tabell C som finns bör den uppdateras för att stämma överens med den nya mallen där beräkningen utförs. Vidare bör även det formelmässiga felet som påträffades i dokumentationen korrigeras.

Vidare rekommenderar vi att metoden för val av skattning av intjänade pensionsrätter för år t dokumenteras och fastställs.

4.3 Tilläggspension aktiva - pensionsmodellen

Tilläggspensionen är till skillnad från inkomstpensionen förmånsbestämd. Det är därför inte möjligt att beräkna hur stor pensionsskulden hänförlig till de aktiva tilläggsintjänarna är, utan att göra prospektiva beräkningar där antaganden om framtiden görs. Detta finns utförligare beskrivet i regeringens proposition 2000/01:70.

Till årets beräkning har man valt att byta modell där denna skattning görs. En av de största skillnaderna mellan den tidigare modellen och den nya är att den nya modellen baseras på individdata för totala populationen. Tidigare års modell baserades istället på ett urval om cirka 300 000 personer.

För att verifiera den nyutvecklade modellen har man genomfört två prospektiva beräkningar, en för 2009 samt en aktuell för 2010. Med hjälp av dessa två "skarpa" beräkningar har man genom en retrospektiv analys räknat fram Not L tabell B för respektive år. Detta framgår i det utkast till dokumentation av modellen som vi har erhållit.

Resultatet visar att en nästan perfekt överensstämmelse nåddes med resultatet från den tidigare modellen beträffande utgående pensionsskuld för år 2009. Den goda överensstämmelsen kan ses som något av en slump då det, enligt Danne Mikula, torde vara många kända felaktiga effekter som går åt olika håll och bevisligen tar ut varandra i motsvarande utsträckning.

I de tidigare revisioner som gjorts av Orange Rapport (Pensionssystemets årsredovisning) har det år från år påpekats bristande dokumentation och ett stort personberoende angående pensionsmodellen. Vi noterar i årets granskning att

Pensionsmyndigheten har påbörjat en dokumentation av modellen samt genom en rekrytering minskat det personberoendet.

Vi har noterat att utvecklingen med den nya pensionsmodellen skedde under stark tidpress i slutet eftersom beräkningarna till årsredovisningen var tvungna att genomföras.

För att granska modellen har vi vid två separata möten med Danne Mikula och Elisa Baroni diskuterat pensionsmodellen och fått den förklarad på en övergripande nivå. Vidare har vi som en del av granskningen efterfrågat och försökt att rimlighetsbedöma de olika uppgifterna i tabell B under not L. I samband med att Pensionsmyndigheten tog fram det av oss efterfrågade materialet fann de en direkt felaktighet i den nyutvecklade pensionsmodellen. Detta skedde vid en tidpunkt då styrelsen redan beslutat om balanstalet för 2012. Felet som hittades hade felaktigt minskat skulden med 3,8 miljarder kronor genom att en för hög andel av framtida avgiftsinkomster tillskrevs systemet, felet påverkade det beräknade balanstalet. Pensionsmyndigheten har rättat detta i den version av årsredovisningen som gått till regeringen. Vi finner detta sent upptäckta fel vara ett direkt resultat av att modellen utvecklades alldeles för sent i processen samt att dokumentationen av modellen var bristfällig vid tiden för nyttjandet av modellen.

Kontrollberäkning

Vi har på erhållet underlag oberoende beräknat fram värdet av förändringen i medellivslängd. Inga andra resultat i tabell B i not L har verifierats. Vi har stämt av att antalet som modellen utgår ifrån stämmer överens med motsvarande aktiva intjänare i intjänandefilen.

Bedömning och rekommendation

Vi har inte hittat något som föranleder oss att tro att den beräknade skulden för tilläggspension aktiva är felaktig, men har inte heller haft möjlighet att göra de kontroller som vi finner nödvändiga för att med säkerhet kunna utesluta möjligheten.

Vi *rekommenderar* att dokumentationen av den nya pensionsmodellen prioriteras och slutförs samt att dokumentet hålls levande när/om pensionsmodellen utvecklas vidare.

Vidare tycker vi att det är något anmärkningsvärt att Pensionsmyndigheten inte planerat in utvecklingen av pensionsmodellen i ett tidigare stadium i processen utan väntat till "sista minuten" innan skarp beräkning tvunget behövde genomföras.

4.4 Tillgångar - avgiftstillgången

Tillgångarna i det allmänna pensionssystemet består av två olika slag, buffertfonderna (1-4 samt 6 AP-fonderna) samt den så kallade avgiftstillgången. Inom ramen för vår granskning ingår endast avgiftstillgången.

Beräkningen av avgiftstillgången framgår i förordningen SFS 2002:780. I årsredovisningen handlar noterna D, E samt K om beräkningen av avgiftstillgången. I not D beräknas värdet av förändringen i avgiftsinkomst och i not E beräknas värdet av förändringen av omsättningstid. I dessa noter framställs den utjämnade avgiftsinkomsten respektive utjämnade omsättningstiden vars produkt blir avgiftstillgången, vilket framgår i not K.

4.4.1 Not D, Värdet av förändring av avgiftsinkomst

Pensionsavgifterna för 2010 som omnämns i noten är avstämde mot not A. Vi har genom att följa förordningen erhållit samma resultat beträffande den utjämnade avgiftsinkomsten som den av Pensionsmyndigheten oberoende beräknade. Dessutom har vi stämt av underlag angående KPI utan differens mot SCB. Vi noterar att ökningen av den utjämnade avgiftsinkomsten till största del beror på den stora förändringen i avgiftsinkomst mellan åren 2007 och 2008, men har inte utrett detta ytterligare.

4.4.2 Not E, Värdet av förändring av omsättningstid

Omsättningstiden (OT) ska enligt förordningen beräknas som intjänandetiden (IT) plus utbetalningstiden (UT).

Både IT och UT beräknas i STORE, vi har i detalj gått igenom den kontrollberäkning av IT som gjorts och finner den vara beräknad i enlighet med förordningen. Vi har inte fått ta del någon liknande kontrollberäkning av UT.

För att minska stora fluktuationer i OT använder man sig av de senaste tre årens OT, den så kallade utjämnade omsättningstiden.

4.4.3 Not K, Avgiftstillgången

Beräkningen av avgiftstillgången har utförts enligt förordningen SFS 2002:78. Vidare består beräkningen av uppgifter från not D och E som samtliga är avstämde utan differens.

Vi noterar att avgiftstillgången har ökat kraftigt till följd av att den utjämnade avgiftsinkomsten har stigit kraftigt.

Samtliga siffror är avstämde mot årsredovisningen.

Bedömning och rekommendation

Vi är av uppfattningen att avgiftstillgången har beräknats på ett korrekt sätt och i enlighet med förordningen SFS 2002:780. Vi rekommenderar dock Pensionsmyndigheten att överväga ifall dokumentationen angående beräkningen behöver stärkas för att eliminera risk för personberoende.

Vidare rekommenderar vi att Pensionsmyndigheten fortsätter att genomföra kontrollberäkningen av utbetalningstiden, samt inför en liknande kontroll för inbetalningstiden. Detta eftersom de har en central roll i beräkningen av avgiftstillgången.

5 Balanstalet för 2012

Hur beräkningen av balanstalet ska utföras är fastställt i SFS 2002:780. Balanstalet som i år fastställs är balanstalet för 2012. Balanstalet är en kvot mellan tillgångarna och skulden i systemet. Tillgångarna består av det treåriga medelvärdet av buffertfonderna och den så kallade avgiftstillgången. Tillgångarna divideras med skulden som redovisas i not L.

Vi har utan differens återräknat och kommit fram till samma balanstal som det av Pensionsmyndigheten beräknade.

6 Övriga noter

Inom ramen för vår granskning har även noterna F, G, H, I och J varit. Samtliga de noterna är förklarande noter till de posterna i den retrospektiva analysen av pensionskulden i not L, tabell A.

Vi har gått igenom samtliga dessa noter och kontrollerat underlag samt metodik i beräkningarna. I de flesta fall hämtas underlag från någon av de två filerna från STORE. Vi har genomfört ett flertal kontroller genom att oberoende hämta data från filerna och verifierat data i beräkningarna utan att finna några differenser. Vi har även kontrollerat att korrekta uppgifter förts från beräkningsark till årsredovisningen samt även prickat av jämförelsesiffrorna med föregående års redovisning. I vår granskning har vi även kontrollerat att korrekta värden återges i balansräkningen respektive resultaträkningen.

Bedömning och rekommendation

Samma notering för dessa noter som tidigare noter beträffande dokumentation angående framtagande av underlag. Även för dessa noter är den enda dokumentation som återfinns i beräkningsmallarna. Vi *rekommenderar* Pensionsmyndigheten att överväga ifall dokumentationen behöver förstärkas för att minimera eventuellt personberoende.

7 Övrigt

Under granskningen av pensionsmodellen noterade vi att skulden för tilläggspension aktiva nettoredovisades. Det vill säga att framtida pensionsavgifter minskade den pensionskund som redovisades. Initialt misstänktes då att det förelåg en skillnad mellan hur denna skuld redovisades och hur den övriga delen av pensionskulden redovisades. Efter samtal och diskussioner med Pensionsmyndigheten visade sig dock att denna iakttagelse var felaktig då samtliga skulder redovisas på samma sätt, netto.

Slutligen har vi från Pensionsmyndigheten erhållit snabb respons på våra frågor och efterfrågat material. Tillgängligheten för att ställa frågor har varit god. Dock har en del av det material vi erhållit innehållit oklarheter.

23/3-2011

BILAGA A

Beräkningsfaktorer, Pensionsmyndigheten

Granskning av:

Arvsvinstsfaktor,
Delningstal,
Inkomstindex,
Balansindex
och Förvaltningskostnadsfaktor

Innehållsförteckning

1. Introduktion	3
2. Generella granskningsåtgärder	3
3. Sammanfattning	3
4. Arsvinstfaktor.....	4
5. Delningstal.....	5
6. Förvaltningskostnadsfaktor	6
7. Inkomstindex.....	7
8. Balansindex.....	8
9. Erhållit underlag.....	9

1. Introduktion

Denna rapport är en del av revisionen för Pensionsmyndighetens årsredovisning 2010. I rapporten sammanställs granskningen av beräkningsfaktorerna Arvsvinstfaktor, Delningstal, Förvaltningskostnadsfaktor, Inkomstindex och Balansindex som beräknats av Pensionsmyndigheten hösten 2010. Granskningen har inriktats mot att styrka att utförda beräkningar är gjorda i enlighet med beskrivning i Lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Detta har gjorts genom oberoende återberäkningar av faktorerna samt genom diskussion med ansvariga på Pensionsmyndigheten.

2. Generella granskningsåtgärder

Beräkningsformlerna för faktorerna har vi från Lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP) och Regerings proposition 1997/98:151. Vi har utan anmärkning verifierat formelerna som använts.

På det underlag som används i beräkningarna har vi som kontroll själva oberoende tagit fram motsvarande underlag. Detta har vid samtliga tillfällen skett utan att differenser uppkommit.

Vid ett möte med Stefan Granbom (Analytiker, Pensionsmyndigheten) har vi gått igenom samtliga beräkningsfaktorer med tillhörande underlag.

3. Sammanfattning

I vår granskning av beräkningsfaktorerna är vår bedömning att samtliga fem är beräknade på ett korrekt sätt i enlighet med lagen (SFS 1998:674). Vidare finner vi dokumentationen vara god och i ordning.

Vidare har vi erhållit tydliga och snabba svar på de frågor som vi har ställt.

4. Arvsvinstfaktor

Arvsvinstfaktorerna ska tas fram enligt Lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, 5 kap 4-5 §, vilken återges här nedan¹.

4 § Pensionsbehållningar för personer som har avlidit skall, om inte annat följer av andra stycket, fördelas till kvarlevande födda samma år som de avlidna genom årlig omräkning av de kvarlevandes pensionsbehållningar. Fördelningen skall göras med hjälp av arvsvinstfaktorer.

Pensionsbehållningar för personer som har avlidit före det år då de skulle ha fyllt 17 år skall fördelas till kvarlevande, som är under 17 år det år som personerna avled, genom årlig omräkning av de kvarlevandes pensionsbehållningar. Fördelningen skall göras med hjälp av arvsvinstfaktorer.

Fördelning av pensionsbehållningar enligt första och andra styckena skall avse, när det gäller fördelning efter personer som har avlidit före det år då de skulle ha fyllt 60 år, året efter dödsfallen och, när det gäller fördelning efter andra avlidna, året för dödsfallen. Vid fördelningen skall det bortses från pensionsbehållning som härrör från pensionsrätt för året för dödsfallen och därefter. Fördelning efter personer som har avlidit det år de fyllt eller skulle ha fyllt 60 år eller senare skall göras sedan fördelning som avser pensionsbehållningar för personer som har avlidit tidigare har gjorts och sedan pensionsrätt för året före det år fördelningen avser har fastställts. Lag (2005:328).

5 § Arvsvinstfaktorer som avser fördelning av pensionsbehållningar efter personer som har avlidit efter det år då de har fyllt 16 år, men före det år då de skulle ha fyllt 60 år skall grundas på förhållandet mellan summan av pensionsbehållningarna för personer som har avlidit under året före det år omräkningen avser och summan av pensionsbehållningarna för de personer i samma ålder som levde vid utgången av samma år. Vid bestämmande av dessa pensionsbehållningar skall bortses från förändringar efter den 1 december det år fördelningen avser.

Arvsvinstfaktorer som avser fördelning av pensionsbehållningar efter personer som har avlidit före det år då de skulle ha fyllt 17 år skall grundas på förhållandet mellan summan av pensionsbehållningarna för personer som har avlidit under året före det år omräkningen avser och summan av pensionsbehållningarna för de personer under 17 år som levde vid utgången av samma år. Förändringar efter den 1 december det år fördelningen avser skall det bortses från vid bestämmandet av dessa pensionsbehållningar.

Arvsvinstfaktorer som avser fördelning av pensionsbehållningar efter personer som har avlidit det år då de har fyllt eller skulle ha fyllt 60 år eller senare skall grundas på förhållandet mellan det beräknade antalet personer som har avlidit det år då de uppnått eller skulle ha uppnått samma ålder som den person för vilken beräkningen skall göras och det beräknade antalet kvarlevande personer i samma ålder. Förhållandet skall, för en person som inte har uppnått 65 års ålder, beräknas med ledning av officiell statistik avseende livslängden hos befolkningen i Sverige under den femårsperiod som närmast har föregått det år då han eller hon uppnådde 60 års ålder. Från och med det år nämnda person fyller 65 år skall beräkningen göras med ledning av officiell statistik för den femårsperiod som närmast har föregått det år då han eller hon uppnådde 64 års ålder.

Arvsvinstfaktorerna skall vara lika för kvinnor och män. De skall årligen fastställas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer. Lag (2005:328).

Granskning: Underlag till arvsvinstfaktorerna för kohorterna 2-60 år består av pensionsbehållningarna för alla levande och avlidna under fastställandeåret per kohort. Det använda underlaget erhålls från STORE. Vi har utifrån underlaget återskapat beräkningen av dessa arvsvinstfaktorer utan differens. Ingen verifikation av underlaget från STORE har genomförts. Rutiner för säkerställandet av data diskuterades med ansvarig på Pensionsmyndigheten och består av jämförelsekontroller mot tidigare års faktorer.

För arvsvinstfaktorerna gällande personer 60 år och äldre används officiell statistik som Pensionsmyndigheten hämtar från SCB. Livslängdsdata avser år t-5 till t-1, det vill säga i aktuellt fall 2005-2009. Vi har verifierat att det använda statistikunderlaget från SCB är det som Pensionsmyndigheten enligt rutinbeskrivning haft som avsikt att använda. Vi har utan anmärkning återskapat beräkningen för dessa arvsvinstfaktorer genom att använda underlaget samt lag och proposition.

Slutsats: Vi bedömer att arvsvinstfaktorerna är korrekt beräknade i enlighet med lagen.

---

¹ From 2011-01-01 är Lag 1998:674 ersatt med Socialförsäkringsbalken 62 kap 14 – 16§, dock utan någon betydande förändring i sak.

5. Delningstal

Delningstalen ska tas fram enligt Lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, 5 kap 11-12 §, vilken återges här nedan².

11 § Årlig inkomstpension skall beräknas med hjälp av delningstal. Hel sådan pension skall för år räknat utgöra kvoten mellan den pensionsberättigades pensionsbehållning vid den tidpunkt från vilken pensionen skall beräknas och det delningstal som gäller för den pensionsberättigade vid det tillfället.

Pensionsbehållning som avses i första stycket skall beräknas på pensionsrätt som har tillgodoräknats den pensionsberättigade för åren till och med det andra året före det år då uttaget av pensionen görs och som har omräknats enligt 4, 6, 7 och 9 §§ för åren till och med det år som närmast har föregått pensionsuttaget. För den som har uppburit folk- eller tilläggspension i form av ålderspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för tid före den 1 januari 2001, skall pensionsbehållningen därvid minskas med 0,5 procent för varje månad före år 2001 för vilken sådan pension har betalats ut. Om den pension som har tagits ut begränsats till viss andel, skall minskning av pensionsbehållningen begränsas till motsvarande andel.

Tre fjärdedelar, hälften och en fjärdedel av årlig inkomstpension skall beräknas på en motsvarande andel av den pensionsbehållning som följer av bestämmelserna i andra stycket.

Minskning enligt andra stycket andra och tredje meningarna skall inte göras beträffande belopp med vilket pensionsbehållningen har ökat enligt 3 §.

12 § Delningstal för beräkning av inkomstpension enligt 11 § skall fastställas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer.

Delningstal skall beräknas med utgångspunkt i att värdet av pensionsutbetalningarna under genomsnittlig återstående livslängd för personer i den pensionsberättigades ålder från den tidpunkt då pension skall börja utges skall motsvara pensionsbehållningen. En kommande månadsutbetalning skall därvid antas ha ett värde som motsvarar värdet av en månadsutbetalning vid den tidpunkt då inkomstpension skall börja utges, delat med en årlig räntefaktor om 1,016 fram till tiden för den kommande pensionsutbetalningen. Antalet kommande pensionsutbetalningar skall beräknas med ledning av den officiella statistik som anges i 5 § andra stycket. Delningstalen skall vara lika för kvinnor och män.

Ytterligare föreskrifter för verkställighet av lagens bestämmelser om beräkning och fastställande av delningstal meddelas av regeringen.

Granskning: Underlaget i beräkningen för delningstal ska enligt lag vara officiell statistik avseende livslängden hos befolkningen. Vi har verifierat att det använda statistikunderlaget från SCB är det som Pensionsmyndigheten enligt rutinbeskrivning haft som avsikt att använda, samma underlag som används för arvsvinstfaktorer.

Vi har utifrån formeln uttryckt för delningstal i proposition och lag samt det hämtade underlaget utan differens återskapat beräkningen för delningstalen.

Slutsats: Vi bedömer att delningstalen är korrekt beräknade i enlighet med lagen.

---

² From 2011-01-01 är Lag 1998:674 ersatt med Socialförsäkringsbalken 62 kap 34 – 37§, dock utan någon betydande förändring i sak.

6. Förvaltningskostnadsfaktor

Förvaltningskostnadsfaktorn ska tas fram enligt Lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, 5 kap 7-8 §, vilken återges här nedan³.

7 § Pensionsbehållningen skall minskas med hänsyn till kostnaderna för förvaltningen av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension enligt denna lag.

Avdrag från pensionsbehållningen skall därvid göras genom att denna, sedan pensionsrätt för närmast föregående år har fastställts och sedan omräkning har gjorts enligt 4 och 6 §§, multipliceras med den förvaltningskostnadsfaktor som bestämts för det år omräkningen enligt 4 § avser. Lag (1998:1760).

8 § Den förvaltningskostnadsfaktor som avses i 7 § skall årligen fastställas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer. Den skall grundas på förhållandet mellan kostnaderna för förvaltningen av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension det år faktorn avser och summan av alla pensionsbehållningar. Hänsyn skall också tas till skillnaden mellan det belopp varmed pensionsbehållningarna minskats genom föregående års omräkning enligt 7 § och de faktiska kostnaderna för förvaltningen av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension för det året.

När förvaltningskostnadsfaktorn för åren 1999-2001 bestäms skall vad som föreskrivs i första stycket avse 60 procent av kostnaderna för förvaltningen av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension. För tid därefter till och med år 2021 skall denna andel öka med två procentenheter per år. Lag (1998:1760).

Granskning: Underlaget för beräkningen av förvaltningskostnader består av information om budgeterade kostnader för 2010 samt utfall för 2009 från myndigheter som har kostnader som ska belasta pensionssystemet. Underlaget har stämts av med bland annat av AP-fonderna skickat underlag.

Förvaltningskostnadsfaktor = $1 - [\text{Budgeterade kostnader} \times \text{Andel} + \text{Justeringsbelopp}(t-1) / \text{Pensionsbehållning}(t-1)]$

I årets beräkning har en engångsjustering gjorts som grundar sig i ett förändrat synsätt på hur justeringsbeloppet definieras. Justeringsbeloppet beräknas som skillnaden mellan det belopp som skulle ha dragits av från pensionsbehållningarna förra året och det avdrag som faktiskt gjordes.

Tidigare: $\text{Justeringsbelopp}(t) = \text{Andel}(t) \times \text{Kostnad}(t) - \text{Avdrag}(t)$

Nytt: $\text{Justeringsbelopp}(t) = \text{Andel}(t) \times \text{Kostnad}(t) + \text{Justeringsbelopp}(t-1) - \text{Avdrag}(t)$

Ändringen är gjord för att justeringsbeloppet endast ska bero på förra årets differens och inte på äldre års differenser, detta för att undvika stora svängningar i justeringsbeloppet mellan av varandra följande år. Vi har tagit del av förslaget till ändrade föreskrifter angående förvaltningskostnadsfaktorn som i detalj går igenom konsekvenserna av metod bytet.

Vi har inte återskapat beräkningen, men gått igenom underlag och formler i beräkningsarket utan anmärkning.

Slutsats: Vi bedömer att förvaltningskostnadsfaktorn har beräknats i enlighet med lagen.

---

³ From 2011-01-01 är Lag 1998:674 ersatt med Socialförsäkringsbalken 62 kap 24-26§, dock utan någon betydande förändring i sak.

7. Inkomstindex

Inkomstindex ska tas fram enligt Lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, 1 kap 5 §, vilken återges här nedan⁴.

5 § Vissa beräkningar enligt denna lag ska göras med ledning av ett inkomstindex. Detta index ska visa den relativa förändringen av genomsnittet av de försäkrades årliga pensionsgrundande inkomster utan den begränsning som anges i 2 kap. 1 § andra stycket, efter avdrag för allmän pensionsavgift, vilka har uppburits av dem som under inkomståret har fyllt minst 16 år och högst 64 år.

Förändringen av indextalet mellan två på varandra följande år ska motsvara den beräknade årliga relativa förändringen av de inkomster som anges i första stycket under en period av tre år före det år inkomstindexet avser. Vid beräkningen av inkomsterna ska den årliga förändringen i det allmänna prisläget räknat från juni månad till juni månad under samma period frånräknas. Det framräknade värdet ska därefter omräknas med förändringen i det allmänna prisläget i juni månad två år före det år indexet avser och det allmänna prisläget i juni månad året närmast före det året.

Regeringen ska för varje år fastställa inkomstindexet efter det att det har beräknats av Pensionsmyndigheten. För år 1999 ska inkomstindexet vara lika med 100,00. Lag (2009:996).

Granskning: Vi har tagit del av det beräkningsark där inkomstindex beräknas och verifierat att det är beräkningsformeln är i enlighet med proposition och lag. Vi har vidare återskapat beräkningen utan anmärkning.

För att kontrollera underlaget har vi stämt av att det underlag som Pensionsmyndigheten levererat återfinns i beräkningsarket, såsom uppgifter om antal intjänare och total lönesumma för 2008.

Vi har även tagit fram uppgifter angående KPI oberoende som vi utan differens har stämt av med underlaget i beräkningsarket.

Slutsats: Vi bedömer att inkomstindex har beräknats i enlighet med lagen.

---

⁴ From 2011-01-01 är Lag 1998:674 ersatt med Socialförsäkringsbalken 58 kap 10-28§, dock utan någon betydande förändring i sak.

8. Balansindex

Inkomstindex ska tas fram enligt Lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, 1 kap 5c §, vilken återges här nedan⁵.

5 c § Understiger balanstalet för ett år 1,0000 skall regeringen för det året fastställa ett balansindex som skall användas vid vissa beräkningar enligt denna lag. Ett balansindex skall därefter fastställas för varje år fram till dess att det minst når samma värde som inkomstindex. För en sådan period skall balansindexet första gången räknas fram på så sätt att balanstalet multipliceras med inkomstindexet för samma år. För varje därpå följande år under perioden skall det fastställda balansindexet multipliceras med kvoten mellan inkomstindexet efter årsskiftet och inkomstindexet före årsskiftet och därefter med det balanstal som skall gälla efter årsskiftet. Lag (2003:301).

Granskning: Som underlag till beräkningen av balansindex är det senaste balanstalet samt det senast fastställda inkomstindexet.

Balanstalet för 2011 är sedan tidigare fastställt till 0,9549 vilket betyder att ett balansindex för 2011 likt för 2010 ska beräknas. Eftersom detta är andra året i rad som balanseringen är aktiverad måste hänsyn till detta tas i beräkningen av balansindexet.

Vi har i beräkningsarket för inkomstindex oberoende kommit fram till samma balansindex som det föreslagna utan anmärkning.

Slutsats: Vi bedömer att balansindex har beräknats i enlighet med lagen.

---

⁵ From 2011-01-01 är Lag 1998:674 ersatt med Socialförsäkringsbalken 58 kap 10-28§, dock utan någon betydande förändring i sak.

9. Erhållet underlag

Granskning av beräkningsfaktorer (arvsvinstfaktorer, delningstal, inkomstindex, förvaltningskostnadsfaktor)

Erhållet material:

Arvsvinstfaktorer:

- a. Arvsvinster_store.xls
- b. Beräkning_2010.xls
- c. Beslutsunderlag 2010.doc
- d. Livslängdstabeller05-09.xls
- e. PFS 2010_2 arvsvinstfaktorer.doc
- f. Rutinbeskrivning-arvsvinstfaktorer.doc
- g. Sammanställning_Arvsvinster_tom2010.xls

Delningstal:

- Beslutsunderlag 2010.doc
- Livslängdstabeller05-09.xls
- PFS 2010_3 delningstal 1946 1950.doc
- Preliminära delningstal för födda 1950 och definitiva för födda 1946.xls
- Processbeskrivning-delningstal.doc
- Formel för delningstal.doc

Förvaltningskostnadsfaktor:

- Arvsvinster_store.xls
- Beräkning förvaltningskostnadsfaktor –utfall och budget.xls
- Beslutsunderlag.doc
- PFS 2010_4 förvaltningskostnadsfaktor 2010.xls
- Rutiner vid beräkning av Förvaltningskostnadsfaktorn.doc
- Förslag till föreskrifter förvaltningskostnadsfaktor

Inkomstindex:

- 2011 PM inkomstindex.xls
- Beslutsunderlag inkomstindex.doc
- Index kalkyl 2011.xls
- PM_inkomstindex11.pdf
- Retro_SA.xls
- Rutin_inkomstindex10.doc
- SÅP-ÅP_uppgifter_från Store_2010.xls
- Uppgifter till KI 100519.xls

23/3-2011

BILAGA B

2011-01-28

Revision av Pensionsmyndighetens årsredovisning FY10, avseende pensionsskuld.

Utsökning kriterier för stickprov från Brevfilen2011

Variablerna per stickprov/utsökning:

Pensionsgrundande inkomst (PGIBEL)
Pensionsunderlag (PUBEL)
Pensionsbehållning ingående (PGPBHUTBBEL)
Pensionsrätt (PR_UTB_BEL)
Arvsvinst (ARVUTBBEL)
Indexering (IX_UTB_BEL)
Förvaltningskostnad (FKV_UTB_BEL)
Pensionsbehållning utgående (PBH_UTB_BEL)

Utsökning 1) Alla aktiva personer per kohort summerade till en post ("storpersion"), dvs alla variablerna ska summeras.
Summa(PGI) per kohort, Summa(PU) per kohort, Summa(PBH) per kohort osv...

Utsökning 2) Alla pensionärers utbetalning i december 2010 per kohort uppdelat per förmån.

Stickprov 1-23) Den första träffen i utsökningen född 30:e juni för varje år född 1938-1960. (totalt 23 personer)
Utsökning ska minst innehålla alla variabler enligt ovan.

23/3-2011

